

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ЗОЗУЛЯ ОЛЕКСАНДР ІГОРОВИЧ

УДК 342.519(477)

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
СТАТУСУ АДМІНІСТРАЦІЇ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

12.00.02 – конституційне право; муніципальне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Харків – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі загальноправових дисциплін факультету права та масових комунікацій Харківського національного університету внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор
Марцеляк Олег Володимирович,
Харківський національний університет
внутрішніх справ, начальник Навчально-
наукового інституту підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної міліції,
Заслужений юрист України.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, доцент
Белов Дмитро Миколайович,
Ужгородський національний університет,
професор кафедри конституційного права
та порівняльного правознавства;

кандидат юридичних наук, доцент
Шаповал Валерій Дмитрович,
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського,
завідувач кафедри теорії,
історії держави та права.

Захист відбудеться «25» лютого 2014 року о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.700.02 у Харківському національному університеті внутрішніх справ (61080, м. Харків, проспект 50-річчя СРСР, 27).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського національного університету внутрішніх справ (61080, м. Харків, проспект 50-річчя СРСР, 27).

Автореферат розісланий «23» січня 2014 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. Ю. Бурдін

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Вітчизняна практика державотворення свідчить, що сьогодні Президент України відіграє важливу роль у формуванні органів державної влади, забезпеченні їх злагодженої діяльності, бере участь у виробленні й реалізації державної внутрішньої та зовнішньої політики, гарантує дотримання Конституції України та прав і свобод людини і громадянина. З огляду на важливість, багатоплановість і відповідальність повноважень глави держави доцільне функціонування спеціальної системи його допоміжних органів, головне місце в якій займає апарат Президента України, що комплексно на професійній і постійній основі охоплює всі основні напрямки забезпечення виконання конституційних повноважень глави держави.

Процес становлення Адміністрації Президента України, що розпочався одразу з моменту її утворення ще у 1991 році і триває по сьогодні, складається із значної кількості неузгоджених реорганізаційних змін, які в рамках постійних експериментів із оптимізації організації та діяльності Адміністрації (Секретаріату) Президента України явили наслідком непослідовності розбудови апарату глави держави та численні протиріччя його формування й функціонування. Сучасна організація апарату глави держави в Україні характеризується невизначеністю його конституційно-правового статусу; фрагментарністю регулювання повноважень, невідповідністю законодавству окремих з них; невизначеністю засад взаємодії з органами публічної влади, дублюванням їх окремих повноважень; частковою безсистемністю структурної організації; неузгодженістю функціональної, організаційної, кадрової та матеріально-фінансової основи; розходженням конституційно-правових засад і практики функціонування.

Однією з причин такої неоднозначної організації Адміністрації Президента України можна вважати відсутність цілісного теоретичного розуміння інституту апарату глави держави, конституційного закріплення його статусу, а також стабільного законодавчого регулювання основних засад, повноважень і структури Адміністрації Президента України, що дозволило би спрямувати її потенціал виключно на всебічне, повне і своєчасне забезпечення ефективної реалізації конституційних повноважень глави держави.

Окремі питання конституційно-правового регулювання статусу апарату Президента України у тих чи інших аспектах досліджували С.А. Агафонов, Я.О. Берназюк, Д.М. Белов, Ю.П. Битяк, І.І. Бодрова, О.В. Бойко, О.М. Іщенко, Ю.І. Кругул, О.В. Марцеляк, В.І. Мельниченко, Н.Г. Плахотнюк, Н.О. Рибалка, С.Г. Серьогіна, В.В. Сухонос, В.Д. Шаповал, В.В. Шутович та інші. Особливості організації та діяльності апарату глави держави у зарубіжних країнах розкривались такими вченими як Дж. Берк, А.М. Волков і Є.А. Лютягіна, І.С. Іксанов, К. Квотерлі, М.А. Крутоголов, О.В. Новигов, А.М. Осавелок, Д.Н. Петровський, Н.Н. Скрипніков, Ж.К. Тасим, А.В. Щіпанов та інші. Вказані вчені зробили вагомий внесок в

удосконалення розуміння й конституційно-правового регулювання статусу апарату глави держави. Разом із тим, аналіз наукових праць з даної проблематики виявляє відсутність узгодженого комплексного підходу до розуміння сутності й місця Адміністрації Президента України у державному механізмі, її ролі у забезпеченні діяльності глави держави та перспектив розвитку. Існуючі дослідження стосуються здебільшого лише окремих аспектів організації апарату Президента України або здійснюваної ним діяльності, при цьому безпосередньо не розглядаючи саме конституційно-правове регулювання статусу сучасної Адміністрації Президента України, пізнання та вирішення проблем якого залишається епізодичним і неповним.

Таким чином, необхідність вдосконалення конституційно-правового статусу Адміністрації Президента України та її діяльності із забезпечення виконання повноважень глави держави, недостатня розробленість теоретичних засад інституту апарату глави держави й обумовлюють актуальність глибокого і всебічного дослідження конституційно-правового регулювання статусу Адміністрації Президента України.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2011–2015 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24.09.2010 р. № 14-10, і Пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2015 року, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.2011 р. № 942.

Мета і задачі дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у тому, щоб на основі аналізу відповідних теоретичних розробок, законодавчих і підзаконних актів та практики їх реалізації визначити конституційно-правовий статус Адміністрації Президента України, а також пропозиції та рекомендації щодо його удосконалення.

Для досягнення поставленої мети в дисертації необхідно вирішити такі основні задачі:

- на основі узагальнення існуючих підходів до розуміння сутності апарату глави держави визначити поняття та місце Адміністрації Президента України у державному механізмі;
- з'ясувати тенденції конституційно-правового регулювання становлення та розвитку Адміністрації Президента України як апарату глави держави;
- охарактеризувати функції, принципи, повноваження та гарантії діяльності Адміністрації Президента України;
- визначити особливості структурної організації Адміністрації Президента України згідно покладених на неї повноважень;
- встановити роль і місце Адміністрації Президента України у системі допоміжних органів глави держави, засади їх взаємодії та спільної діяльності;
- охарактеризувати основні положення і перспективи сучасного правового забезпечення організації та діяльності апарату Президента України;

– вивчити зарубіжний досвід конституційно-правового регулювання статусу апарату глави держави та визначити можливості його використання в Україні;

– розробити пропозиції та рекомендації щодо удосконалення конституційно-правового статусу Адміністрації Президента України.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що складаються у сфері організації та діяльності Президента України і його апарату.

Предмет дослідження становить конституційно-правове регулювання статусу Адміністрації Президента України.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання. В основу дослідження покладений філософський метод діалектики. Для вирішення поставлених задач використано такі методи пізнання: формально-юридичний, історико-правовий, порівняльно-правовий, логіко-семантичний, системно-структурний та інші методи пізнання процесів і явищ.

З використанням логіко-семантичного методу поглиблено понятійний апарат, зокрема вдосконалено розуміння таких категорій: «допоміжний орган глави держави», «апарат глави держави», «система допоміжних органів глави держави» та інші (підрозділи 1.1, 2.3). Із застосуванням системно-структурного методу було визначено місце апарату Президента України у державному механізмі (підрозділ 1.1), розкрито сутність і роль Адміністрації Президента України у системі допоміжних органів глави держави (підрозділ 2.3), охарактеризовано структурну організацію Адміністрації Президента України (підрозділ 2.2).

Формально-юридичний метод застосовано для аналізу нормативно-правових засад становлення Адміністрації Президента України як апарату глави держави (підрозділ 1.2), компетенції, структури та гарантій діяльності сучасної Адміністрації Президента України (підрозділи 2.1, 2.2), що в комплексі з методом логічного аналізу сприяло визначенню напрямків удосконалення конституційно-правового статусу Адміністрації Президента України (підрозділ 3.3). Порівняльно-правовий та історико-правовий методи використано для встановлення сутності процесу становлення Адміністрації Президента України як апарату глави держави (підрозділ 1.2); визначення особливостей зарубіжного досвіду функціонування апарату глави держави (підрозділ 3.2); характеристики сучасного стану правового регулювання статусу апарату Президента України (підрозділ 3.1).

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що робота є однією з перших спроб комплексно, з використанням сучасних методів пізнання, урахуванням новітніх досягнень науки конституційного права дослідити проблеми конституційно-правового регулювання статусу Адміністрації Президента України та сформулювати авторське бачення шляхів їх вирішення. У результаті проведеного дослідження

сформульовано низку нових концептуальних наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

вперше:

- запропоновано визначення Адміністрації Президента України як постійно діючого апарату глави держави загальної компетенції, сформованого на професійній основі на засадах державної служби, що відповідно до чинного законодавства здійснює комплексне, фахове і всебічне забезпечення здійснення конституційних повноважень глави держави, а також як центрального елементу системи допоміжних органів глави держави, що забезпечує та координує їх діяльність;

- обґрунтовано, що конституційно-правовий статус Адміністрації Президента України ґрунтується на принципах верховенства права, відкритості, ієрархічності, пріоритету прав і свобод людини і громадянина, політичної нейтральності, професійності, відповідальності перед Президентом України та підзвітності йому, а також єдності функціональної, структурної, кадрової, фінансової та матеріально-технічної основи. Адміністрація Президента України має здійснювати забезпечення всіх напрямків діяльності глави держави шляхом виконання експертно-аналітичної, консультативно-дорадчої, організаційної, юридичної, контрольної, комунікаційної, кадрової та матеріально-технічної функції;

- доведено, що структурна організація Адміністрації Президента України має вибудовуватись за принципом предметної або видової спеціалізації її самостійних підрозділів, якими обов'язково мають бути профільні юридичний, інформаційно-аналітичний, організаційний, кадровий, контрольний, соціально-гуманітарний і зовнішньополітичний підрозділи, а також прес-служба, радники, представники і уповноважені Президента України;

удосконалено:

- розуміння Адміністрації Президента України як допоміжного державного органу при Президентові України, що не включається до конституційних гілок державної влади і безпосередньо не реалізує державну владу, але бере участь у державно-владній діяльності Президента України, сприяючи виконанню ним завдань та функцій глави держави;

- характеристику процесу становлення Адміністрації Президента України як апарату глави держави, що відбувається за відсутності узгодженого розуміння напрямків його розвитку й виявляє високу інтенсивність реорганізацій, поверховість нормативно-правового регулювання, допускає виконання Адміністрацією (Секретаріатом) Президента України невластивих державно-владних повноважень. Створення сучасної Адміністрації Президента України замість Секретаріату Президента України безпосередньо не супроводжувалось підвищенням рівня її нормативно-правового регулювання, істотними змінами у компетенції, внутрішній організації та гарантіях діяльності;

– обґрунтування напрямків удосконалення конституційно-правового статусу Адміністрації Президента України, що передбачають: конституційне закріплення її статусу як апарату глави держави і координаційного органу в системі допоміжних органів глави держави; комплексне законодавче визначення принципів і гарантій діяльності, завдань, повного переліку повноважень і структурних підрозділів Адміністрації Президента України, статусу її працівників, засад відносин з органами публічної влади та іншими допоміжними органами глави держави; вилучення дублюючих повноважень і підрозділів, скорочення чисельності працівників і управлінського апарату Адміністрації Президента України; встановлення відповідальності та підзвітності Президенту України його Адміністрації; заборону здійснення Адміністрацією Президента України будь-яких державно-владних повноважень, прийняття нею обов'язкових рішень або публічного коментування діяльності органів публічної влади та ін.;

набули подальшого розвитку:

– розуміння засад відносин Адміністрації Президента України з іншими допоміжними органами глави держави, що мають складатись у нормативно визначеному порядку на основі розподілу компетенції, функціонально-організаційної відособленості, взаємодії та координаційних повноважень Адміністрації Президента України;

– характеристика існуючих законопроектів щодо статусу апарату Президента України, які в цілому передбачають не достатньо детальне й узгоджене регулювання напрямків і гарантій його діяльності, засад відносин та структурної організації. Законодавче регулювання організації та діяльності Адміністрації Президента України має відбуватись з урахуванням результатів останніх наукових досліджень, прогресивних законопроектних пропозицій і позитивного досвіду зарубіжних країн;

– з'ясування зарубіжного досвіду функціонування апарату глави держави, що виявляє зумовлені не його конкретним найменуванням, а формою правління і статусом глави держави істотні відмінності конституційно-правового статусу, компетенції, формату відносин з органами публічної влади і структурної організації, а також спільність мети діяльності щодо постійного, фахового і комплексного забезпечення виконання повноважень глави держави. Сьогодні Адміністрація Президента України є типовим апаратом глави держави у республіках із змішаною формою правління, що позиціонується як центральний допоміжний орган глави держави, але остаточно нормативна неврегульованість статусу і компетенції якого залишає можливість виконання певних державно-владних повноважень.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес:

– у науково-дослідній сфері – основні положення та висновки дисертації можуть бути основою для подальшої розробки проблем конституційно-правового регулювання статусу Президента України і його апарату;

– у правотворчості – сформульовані в дисертації висновки, пропозиції та рекомендації можуть бути використані для удосконалення чинних законодавчих і підзаконних актів, що сприятиме вдосконаленню конституційно-правового регулювання статусу Адміністрації Президента України та інших його допоміжних органів;

– у правозастосовній діяльності – використання одержаних результатів дозволить підвищити ефективність діяльності Адміністрації Президента України із забезпечення виконання повноважень глави держави;

– у навчальному процесі – матеріали дисертації знайдуть застосування при підготовці підручників та навчальних посібників з дисциплін «Конституційне право України», «Конституційне процесуальне право України» та інших дисциплін конституційно-правового характеру (акт впровадження результатів дисертаційного дослідження в навчальний процес Харківського національного університету внутрішніх справ від 18.12.2013 р.).

Апробація результатів дисертації. Підсумки розробки проблеми в цілому, окремі її аспекти, одержані узагальнення і висновки були оприлюднені дисертантом на більше ніж десяти міжнародних, всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференціях, семінарах, «круглих столах», зокрема: «Актуальні проблеми теорії та історії прав людини, права і держави» (м. Львів, 7–9 листопада 2007 р.); «Правова система, громадянське суспільство та держава» (м. Львів, 18–20 квітня 2008 р.); «Актуальні проблеми юридичної науки» (м. Харків, 30–31 жовтня 2008 р.); «Права людини у філософському, політологічному, соціологічному та правовому вимірах» (м. Харків, 19 грудня 2008 р.); «Юридична осінь 2009 року» (м. Харків, 13 листопада 2009 р.); «Государство и право в условиях глобализации : реалии и перспективы» (г. Симферополь, 16–17 апреля 2010 г.); «Від громадянського суспільства – до правової держави» (м. Харків, 4-5 березня 2011 р.); «Держава і право: проблеми становлення і стратегія розвитку» (м. Суми, 19–20 травня 2012 р.); «Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування» (м. Дніпропетровськ, 26 жовтня 2012 р.); «Вплив права та закону на сучасний розвиток суспільства» (м. Ужгород, 27–28 грудня 2012 р.); «Верховенство права та правова держава» (м. Ужгород, 18–19 травня 2013 р.); «Верховенство права як основа сучасного конституціоналізму. VI Тодиківські читання» (м. Харків, 27–28 вересня 2013 р.); «Законодавство України у світлі сучасних активних реформаційних процесів» (м. Київ, 11–12 жовтня 2013 р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження відображено у двох одноосібних монографіях, 14 наукових статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях та зарубіжних збірниках наукових праць, а також 13 тезах доповідей та наукових повідомлень на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, поділених на вісім підрозділів, висновків до кожного розділу та загального висновку, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг роботи становить 234 сторінки, з них основний текст дослідження – 187 сторінок, список використаних джерел (261 найменування) – 29 сторінок, додатки займають 18 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертації, визначаються її зв'язок з науковими планами та програмами, мета і задачі, об'єкт і предмет, методи дослідження, наукова новизна та практичне значення одержаних результатів, наводяться дані щодо апробації результатів дисертації та публікації.

Розділ 1 «Правова природа Адміністрації Президента України як апарату глави держави» складається з двох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Поняття та місце апарату Президента України у державному механізмі»* проаналізовано різні підходи до визначення поняття та статусу апарату глави держави у відношенні до сучасних реалій конституційно-правової практики в Україні й існуючої організації Адміністрації Президента України. В основу розуміння апарату Президента України покладається розмежування понять «допоміжний орган», «система допоміжних органів» і «апарат» глави держави, що дозволяє розглядати останній не як узагальнюючу категорію, яка охоплює всі різноманітні допоміжні органи глави держави, а як центральний допоміжний орган та координуючу інституцію системи допоміжних органів глави держави.

Основними ознаками апарату Президента України визначено: загальний характер компетенції; основна мета діяльності – комплексне, фахове і всебічне забезпечення здійснення Президентом України конституційних повноважень; постійний характер діяльності; комплектування на професійній основі на засадах державної служби; первинність відносно інших допоміжних органів, забезпечення та координація їх діяльності. На основі вище перелічених ознак сформульовано поняття Адміністрації Президента України.

Адміністрація Президента України діє при главі держави, але відносно відокремлено від нього, маючи власну правову та фінансову основу, компетенцію, структурну організацію і статус юридичної особи публічного права. Визначення місця Адміністрації Президента України у державному механізмі ґрунтується на виокремленні на рівні з органами державної влади також й інших державних органів, що самостійно не реалізують, але своєю допоміжною державною діяльністю сприяють реалізації державної влади. Адміністрація Президента України виступає таким допоміжним державним органом при главі держави, який не належить до конституційних гілок державної влади, самостійно не здійснює завдання та функції держави й не приймає правові акти зовнішньої дії, але забезпечує державно-владну діяльність глави держави.

У підрозділі 1.2 «Інституалізація Адміністрації Президента України як апарату глави держави» послідовно розглянуто специфіку статусу та організації діяльності утвореної у 1991 році Адміністрації Президента України і сформованого на її основі у 2005 році Секретаріату Президента України, його реорганізації у 2010 році в сучасну Адміністрацію Президента України.

Створена у 1991 році Адміністрація Президента України виступала не тільки як робочий апарат глави держави, але й як відносно самостійний суб'єкт реалізації державної влади, що після прийняття Конституції України вже не у повній мірі відповідало конституційно-правовому статусу Президента України. Об'єктивна потреба і відсутність реального прагнення до відмови від організаційно-управлінських повноважень тодішньої Адміністрації Президента України зумовлює подальшу непослідовність реорганізаційних змін, невизначеність її правового статусу, форм діяльності та засад відносин з органами публічної влади. Її трансформація у 2005 році в Секретаріат Президента України також не супроводжувалась реальним переглядом його статусу, обмеженням сфери діяльності та повноважень, стабільністю структурної організації, врегулюванням механізму взаємодії з органами публічної влади та іншими допоміжними органами глави держави. Організація сучасної Адміністрації Президента України зберігає основні тенденції формування попередніх Секретаріату та Адміністрації Президента України, не виявляючи підвищення рівня її нормативно-правового регулювання, істотних змін у компетенції, структурній організації та гарантіях діяльності.

Розділ 2 «Конституційно-правове регулювання організації та діяльності Адміністрації Президента України» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Функції, принципи, повноваження та гарантії діяльності Адміністрації Президента України» визначено функції, принципи, повноваження та гарантії діяльності як основні елементи конституційно-правового статусу Адміністрації Президента України. У практиці функціонування сучасної Адміністрації Президента України мають бути дотримані загальні засади верховенства права, пріоритету прав і свобод людини і громадянина, відкритості, ієрархічності та професійності. Спеціальними принципами організації діяльності апарату Президента України повинні визначатись його політична нейтральність, відповідальність і підзвітність главі держави, а також єдність функціональної, структурної, кадрової та матеріально-фінансової основи.

Предмет відання Адміністрації Президента України складає аналітичне, консультативно-дорадче, організаційне, правове та інше забезпечення діяльності глави держави, здійснюючи вплив на функціонування органів державної влади не безпосередньо, а лише опосередковано через правові рішення Президента України. Основні повноваження Адміністрації Президента України полягають у проведенні аналітичної і нормопроєктної

роботи, підготовці пропозицій главі держави й підтриманні взаємодії з органами публічної влади.

Гарантії діяльності Адміністрації Президента України становить комплекс засобів і способів забезпечення належної реалізації її повноважень, зокрема це конституційна підстава утворення, формування Президентом України, координація діяльності інших його допоміжних органів, право одержувати інформацію і залучати до своєї роботи працівників органів публічної влади, високий рівень матеріально-фінансового і соціально-побутового забезпечення Адміністрації Президента України.

У підрозділі 2.2 «Особливості структурної організації Адміністрації Президента України» проаналізовано специфіку сучасної структурної організації Адміністрації Президента України. Її особливостями є тенденційне збільшення кількості (загалом 30) самостійних структурних підрозділів та підвищення їх статусу без урахування нормативно визначених повноважень, утворення підрозділів реформістської спрямованості (з питань конституційно-правової модернізації, реформування правоохоронних органів та органів юстиції, реформування соціальної сфери, впровадження економічних реформ), збільшення чисельності працівників (559 осіб) і розширення управлінського апарату Адміністрації Президента України (за рахунок надання окремим радникам Президента України невластивих управлінських функцій). Усе це зумовлює штучне підвищення ролі Адміністрації Президента України у визначенні та реалізації державної політики.

Водночас, як свідчить зарубіжна практика, структура Адміністрації Президента України має ґрунтуватись виключно лише на її нормативно закріплених і реально здійснюваних повноваженнях, опосередкованих функціями Президента України. Структурні підрозділи Адміністрації Президента України повинні формуватись на основі їх предметної або видової спеціалізації, повністю охоплюючи певну сферу чи різновид забезпечення діяльності глави держави. Забезпечення узгодженої організації і злагодженої діяльності Адміністрації Президента України вимагає комплексного й послідовного підходу до встановлення та перегляду її повноважень, структури і чисельності працівників.

У підрозділі 2.3 «Адміністрація Президента України у системі допоміжних органів глави держави» обґрунтовано, що допоміжні органи Президента України утворюють власну систему, в основу якої покладається спільна мета по забезпеченню діяльності глави держави і Адміністрація Президента України, яка забезпечує та координує діяльність інших допоміжних органів глави держави. На сьогодні організація діяльності більшості допоміжних органів Президента України виявляє остаточну невизначеність їх статусу, фрагментарність правового регулювання, нечіткість компетенції та дублювання повноважень один одного або ж взагалі виконання повноважень поза сферою забезпечення діяльності глави держави.

Для колегіальних допоміжних органів Президента України доволі усталеним є входження до їх складу представників Адміністрації Президента

України, її участь в призначенні та звільненні керівництва окремих допоміжних органів, формування в структурі Адміністрації Президента України функціонально подібних підрозділів і її координаційна діяльність. Внаслідок цього роль Адміністрації Президента України не обмежується суто лише організаційно-технічним забезпеченням функціонування допоміжних органів Президента України, передбачаючи широку участь в усій організації їхньої діяльності. Вдосконалення організації системи допоміжних органів Президента України першочергово потребує чіткого правового визначення статусу кожного допоміжного органу глави держави, розмежування компетенції з усуненням дублюючих повноважень і структур Адміністрації Президента України, врегулювання механізму її взаємодії та координації діяльності інших допоміжних органів глави держави.

Розділ 3 «Шляхи вдосконалення інституту Адміністрації Президента України» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Сучасний стан правового регулювання статусу апарату Президента України» наголошено, що доцільність законодавчого врегулювання статусу апарату Президента України зумовлюється необхідністю забезпечення узгодженості та послідовності формування Адміністрації Президента України, недопущення ситуативності її реорганізацій та суперечливості підзаконного регулювання.

Існуючі законопроекти щодо статусу апарату Президента України виявляють часткову урегульованість окремих аспектів його функціонування, невідповідність завдань і повноважень, фрагментарність визначення засад відносин і гарантій діяльності, недоліки юридичної техніки, що вказує на недосконалість вже напрацьованих законодавчих ініціатив як перспективного регулятора даних відносин. В основу майбутнього законодавчого регулювання організації та діяльності Адміністрації Президента України мають покладатись прогресивні законопроектні пропозиції щодо законодавчого визначення її статусу як апарату глави держави, скорочення чисельності і встановлення позапартійності працівників Адміністрації Президента України, заборони їм виступати від імені глави держави та виконувати самостійні державно-владні повноваження. Законодавче врегулювання організації та діяльності апарату Президента України потребує належного експертно-наукового забезпечення й має відбуватись в рамках комплексного оновлення його правової основи, забезпечення узгодженості підзаконних і законодавчих положень, відповідності останнім актів Президента України з питань організації та діяльності його апарату.

У підрозділі 3.2 «Досвід конституційно-правового регулювання статусу апарату глави держави у зарубіжних країнах» розкривається спільність і відмінності конституційно-правового регулювання статусу апарату глави держави у країнах з республіканською формою правління. Конституційно-правовий статус апарату глави держави безпосередньо не пов'язаний з його найменуванням і залежить від форми правління і статусу

глави держави. Позитивними особливостями організації інституту апарату глави держави у зарубіжних країнах виступає: його конституційне закріплення (РФ, Білорусь, Казахстан, Польща, Молдова); високий рівень правової регламентації (РФ, Білорусь, Казахстан, Молдова); послідовність реорганізації (Білорусь); наділення статусом державного органу (РФ, Казахстан); координація діяльності інших допоміжних органів глави держави (РФ, Казахстан, Польща); незначна чисельність працівників (Білорусь, Казахстан, Молдова, ФРН); узгодженість функціональної та структурної основи (Білорусь, ФРН, США).

За своїм статусом і компетенцією апарат глави держави у парламентських республіках опікується суто лише забезпеченням діяльності глави держави (Польща, ФРН), у президентських республіках – одночасно виконує також й самостійні розпорядчі повноваження (Білорусь, Казахстан, США). У республіках із змішаною формою правління (РФ, Франція, Україна) апарат глави держави зосереджує свою діяльність пріоритетно на забезпеченні діяльності глави держави, але може виконувати (дублювати) й окремі державно-владні повноваження. Досвід формування апарату глави держави у країнах з республіканською формою правління актуалізує вдосконалення організації та діяльності Адміністрації Президента України у напрямку конституційно-правового врегулювання її статусу як апарату глави держави та державного органу, встановлення вичерпного переліку повноважень, забезпечення їх узгодженості з структурою, оптимізації чисельності працівників Адміністрації Президента України, недопущення виконання нею повноважень органів виконавчої влади.

У підрозділі 3.3 «Напрямки удосконалення конституційно-правового регулювання статусу Адміністрації Президента України» запропоновано прийняття профільного Закону України «Про Адміністрацію Президента України» разом з відповідними конституційними змінами, що зумовить стабільність та цілісність конституційно-правового регулювання статусу Адміністрації Президента України, узгодженість і взаємопов'язаність її функціональної, структурної, кадрової та матеріально-фінансової основи. Вдосконалення організації та діяльності Адміністрації Президента України має бути обґрунтованим, всебічним і планомірним, обумовлюючись статусом Президента України, нагальними задачами забезпечення його діяльності і позитивним досвідом зарубіжних країн.

На конституційному рівні повинен закріплюватись статус Адміністрації Президента України як апарату глави держави, що забезпечує здійснення конституційних повноважень Президента України, та як координаційного органу у системі допоміжних органів глави держави. До предмету законодавчого регулювання має включатись статус, принципи, завдання, повноваження і права, засади відносин, структура та статус працівників Адміністрації Президента України. В Адміністрації Президента України не повинно мати місце необґрунтоване розростання її штату та управлінського

апарату, збільшення кількості структурних підрозділів і виконання ними невластивих повноважень. Відносини Адміністрації Президента України з органами публічної влади не можуть допускати здійснення нею будь-яких державно-владних повноважень, прийняття обов'язкових рішень або публічного коментування діяльності органів публічної влади.

ВИСНОВКИ

В дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання – характеристика конституційно-правового статусу Адміністрації Президента України та шляхів його удосконалення. В результаті проведеного дослідження сформульовано ряд висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети.

Адміністрація Президента України виступає постійно діючим апаратом глави держави загальної компетенції, сформованим на професійній основі на засадах державної служби, що відповідно до чинного законодавства здійснює комплексне, фахове і всебічне забезпечення здійснення конституційних повноважень глави держави, а також є центральним елементом системи допоміжних органів глави держави, що забезпечує та координує їх діяльність.

Адміністрація Президента України є допоміжним державним органом при Президентові України, що не включається до конституційних гілок державної влади і безпосередньо не реалізує державну владу, але бере участь у державно-владній діяльності глави держави, організаційно, аналітично та іншим чином сприяючи виконанню ним завдань та функцій держави.

Апарат Президента України характеризується досить високою інтенсивністю реорганізацій, зумовленою змінами конституційно-правового регулювання статусу глави держави, оновленням завдань і вдосконаленням організації державної влади, загальними процесами суспільно-політичного і правового розвитку. Становлення апарату Президента України відбувалось за відсутності узгодженого розуміння напрямків його розвитку, що мало наслідком короткостроковість реорганізаційних змін, поверховість нормативно-правового регулювання, виконання Адміністрацією (Секретаріатом) Президента України окремих повноважень інших державних органів. Формування сучасної Адміністрації Президента України порівняно з ліквідованим Секретаріатом Президента України безпосередньо не виявляє принципових відмінностей в її статусі, повноваженнях, структурній організації та гарантіях діяльності, що свідчить про недоцільність такої реорганізації апарату Президента України.

Конституційно-правовий статус Адміністрації Президента України ґрунтується на принципах верховенства права, відкритості, ієрархічності, пріоритету прав і свобод людини і громадянина, політичної нейтральності, професійності, відповідальності перед Президентом України та підзвітності йому, а також єдності функціональної, структурної, кадрової,

фінансової та матеріально-технічної основи. На сьогодні ці принципи лише частково впроваджені у практику функціонування Адміністрації Президента України, а їх подальша імплементація першочергово потребує нормативно-правового закріплення і деталізації таких вихідних засад апарату глави держави в Україні.

Адміністрація Президента України здійснює забезпечення діяльності Президента України за всіма основними напрямками реалізації його конституційних повноважень шляхом виконання експертно-аналітичної, консультативно-дорадчої, організаційної, юридичної, контрольної, комунікаційної, кадрової та матеріально-технічної функції. Сутність повноважень сучасної Адміністрації Президента України в основному зводиться до аналітичної і нормопроектної діяльності, підготовки відповідних пропозицій главі держави, підтримання взаємодії з органами публічної влади.

Гарантії діяльності Адміністрації Президента України – це комплекс нормативно закріплених юридичних, організаційних, інформаційних, соціально-економічних, трудових, матеріально-фінансових та інших засобів і способів забезпечення належної реалізації функцій та повноважень Адміністрації Президента України. Основними гарантіями діяльності Адміністрації Президента України є конституційна підстава її формування; організація діяльності Президентом України; координація роботи інших допоміжних органів глави держави; право залучати до своєї діяльності працівників органів виконавчої влади; право одержувати необхідну інформацію від органів публічної влади; високий рівень фінансового, матеріально-технічного та соціально-побутового забезпечення.

Сучасна організація Адміністрації Президента України виявляє прямо не зумовлене її повноваженнями поступове ускладнення структури, розширення штату і збільшення управлінського апарату. У структурі Адміністрації Президента України помітне місце займають підрозділи реформістської спрямованості, що призводить до штучного підвищення її ролі у визначенні та реалізації державної політики.

Структура Адміністрації Президента України має визначатись на основі її законодавчо закріплених і опосередкованих функціями Президента України повноважень за принципом предметної або видової спеціалізації самостійних підрозділів. Обов'язковими структурними елементами Адміністрації Президента України мають бути профільні юридичний, інформаційно-аналітичний, організаційний, кадровий, контрольний, соціально-гуманітарний і зовнішньополітичний підрозділи, прес-служба і радники Президента України, а також його представники і уповноважені з їх допоміжними робочими апаратами.

Допоміжні органи Президента України складають цілісну систему, системоутворюючим елементом якої виступає їх спільна мета по забезпеченню реалізації конституційних повноважень глави держави і Адміністрація Президента України, що уособлює його центральний допоміжний орган й забезпечує та координує діяльність інших

допоміжних органів глави держави. Відносини Адміністрації Президента України з іншими допоміжними органами глави держави мають складатись у нормативно визначеному порядку на основі розподілу компетенції, функціонально-організаційної відособленості, взаємодії та координаційних повноважень Адміністрації Президента України, не допускаючи поширеного на сьогодні необґрунтованого входження її представників до складу таких допоміжних органів, участі Адміністрації Президента України у призначенні та звільненні їх керівництва й утворення в Адміністрації Президента України функціонально подібних підрозділів.

Існуючі нормативні акти та законопроекти щодо статусу апарату Президента України в цілому спрямовуються на зосередження його діяльності виключно на забезпеченні виконання повноважень глави держави, недопущення здійснення державно-владних повноважень, оптимізацію чисельності працівників апарату Президента України. Але такі законодавчі ініціативи мають більше політичне значення і, передбачаючи не достатньо детальне та узгоджене регулювання напрямків діяльності, засад відносин, структурної організації та гарантій діяльності апарату Президента України, наразі не можуть розглядатись як реальний і дієвий правовий регулятор даних відносин й потребують подальшого науково-експертного доопрацювання.

Особливості конституційно-правового статусу апарату глави держави, його місця у державному механізмі, компетенції і структурної організації зумовлюються формою правління і статусом самого глави держави. Основною сутнісною ознакою апарату глави держави є його спеціальна мета – постійне, фахове і комплексне забезпечення необхідних умов ефективної реалізації конституційних повноважень глави держави. У парламентських республіках апарат глави держави позиціонується виключно як центральний допоміжний орган глави держави, у президентських республіках – одночасно виступає і як відособлений орган виконавчої влади. У республіках із змішаною формою правління апарат глави держави де-юре становить центральний допоміжний орган глави держави, який фактично може наділятись окремими державно-владними повноваженнями, призводячи до його трансформації в неформальний альтернативний уряду центр виконавчої влади. Адміністрація Президента України є типовим апаратом глави держави у республіках із змішаною формою правління, що позиціонується як центральний допоміжний орган глави держави, але остаточна нормативна неврегульованість статусу і компетенції якого залишає можливість виконання ним й певних державно-владних повноважень.

Удосконалення конституційно-правового регулювання статусу Адміністрації Президента України має бути послідовним, комплексним і науково обґрунтованим процесом, спрямованим на раціональну організацію діяльності Адміністрації Президента України згідно із статусом Президента України, актуальними потребами забезпечення виконання його конституційних повноважень і світовою практикою організації апарату глави держави.

Напрямами вдосконалення конституційно-правового статусу Адміністрації Президента України має бути: 1) конституційне закріплення статусу Адміністрації Президента України як апарату глави держави і координаційного органу в системі допоміжних органів глави держави; 2) детальне законодавче врегулювання правового статусу, компетенції, засад відносин, принципів і гарантій діяльності, структурної організації Адміністрації Президента України та статусу її працівників; 3) встановлення повного конкретизованого переліку повноважень Адміністрації Президента України відповідно до її завдань та функцій; 4) закріплення переліку самостійних підрозділів Адміністрації Президента України, сформованих на засадах предметної та видової спеціалізації, вилучення дублюючих повноважень і підрозділів; 5) більш чітке розмежування компетенції та врегулювання засад відносин з органами публічної влади, форм і порядку взаємодії та координації діяльності інших допоміжних органів глави держави; 6) врегулювання і скорочення щонайменш удвічі граничної чисельності працівників Адміністрації Президента України, скорочення її управлінського апарату; 7) забезпечення відокремленого положення представників та уповноважених Президента України, обов'язкове утворення їх допоміжних робочих апаратів; 8) включення до складу Адміністрації Президента України Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим на правах її відокремленого підрозділу; 9) встановлення відповідальності та підзвітності Президентів України його Адміністрації; 10) забезпечення узгодженості функціональної, структурної, кадрової, фінансової та матеріально-технічної основи; 11) заборона здійснення державно-владних повноважень щодо органів публічної влади, публічного коментування їх діяльності, членства працівників Адміністрації Президента України у політичних партіях, прикомандирування до неї посадових осіб воєнізованих формувань та правоохоронних органів, залучення до діяльності іноземців і осіб без громадянства; 12) обмеження випадків залучення Адміністрації Президента України до виконання завдань інших допоміжних органів Президента України і залучення до її діяльності працівників органів публічної влади.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Зозуля О. І. Конституційно-правовий статус Адміністрації Президента України : монографія / О. І. Зозуля. – Х. : Харків юридичний, 2014. – 300 с.
2. Зозуля О. І. Секретаріат Президента України: нормативно-правові засади організації та діяльності : монографія / О. І. Зозуля ; за ред. О. В. Марцеляка. – Х. : Харків юридичний, 2008. – 304 с.

Рецензія на монографію Зозулі О. І. «Секретаріат Президента України: нормативно-правові засади організації та діяльності» / Бисага Ю. М. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. – 2008. – Вип. 11. – С. 427–428.

Наукові статті та тези доповідей і наукових повідомлень:

3. Зозуля О. І. Завдання та функції Секретаріату Президента України / О. І. Зозуля // Право і безпека. – 2006. – Т. 5. – № 4. – С. 25–30.
4. Зозуля О. І. Секретаріат Президента України у системі допоміжних органів глави держави: нормативно-правові суперечності та практика / О. І. Зозуля // Форум права. – 2007. – № 3. – С. 124–135 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2007-3/07zoictp.pdf>.
5. Зозуля О. І. Канцелярія Президента України: правові засади побудови апарату глави держави / О. І. Зозуля // Форум права. – 2008. – № 2. – С. 152–182 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2008-2/08zoiagd.pdf>.
6. Зозуля О. І. Реалії законодавчого забезпечення організації та діяльності апарату Президента України / О. І. Зозуля // Форум права. – 2009. – № 3. – С. 264–291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-3/09zoiaip.pdf>.
7. Зозуля О. І. Особливості розуміння апарату та допоміжних органів глави держави / Зозуля О. І. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. – 2010. – Вип. 13. – Ч. 1. – С. 129–134.
8. Зозуля О. І. Зміст і наслідки останньої реорганізації Секретаріату Президента України / О. І. Зозуля // Форум права. – 2010. – № 3. – С. 133–143 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-3/10zoispu.pdf>.
9. Зозуля О. І. Правові засади формування Адміністрації Президента України / О. І. Зозуля // Форум права. – 2011. – № 1. – С. 408–418 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11zoifpu.pdf>.
10. Зозуля О. І. Структурна організація Адміністрації Президента України: пошук оптимальної моделі / Зозуля О. І. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. – 2011. – Вип. 17. – С. 47–52.
11. Зозуля О. І. Роль спеціалізованих допоміжних органів Президента України у забезпеченні діяльності глави держави / О. І. Зозуля // Форум права. – 2012. – № 1. – С. 358–370 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-1/12zoizgd.pdf>.
12. Зозуля О. І. Місце апарату Президента України у державному механізмі / Зозуля О. І. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. – 2012. – Вип. 20. – Ч. 1. – Т. 1. – С. 151–154.
13. Зозуля О. І. Поняття та сутність апарату Президента України / О. І. Зозуля // Право і безпека. – 2012. – № 5 (47). – С. 16–20.
14. Зозуля О. І. Адміністрація Президента України у системі допоміжних органів глави держави / Зозуля О. І. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. – 2013. – Вип. 21. – Ч. 1. – Т. 1. – С. 138–141.
15. Зозуля О. І. Опыт формирования аппарата главы государства в странах с республиканской формой правления / Зозуля О. И. // Вестник

Воронежского государственного университета. Серия: Право. – 2013. – № 1 (14). – С. 32–45.

16. Зозуля О. І. Особливості організації та діяльності Адміністрації Президента Республіки Білорусь / Зозуля О. І. // Право і суспільство. – 2013. – №. 6. – С. 191–195.

17. Зозуля О. І. Історико-правові засади становлення сучасного Секретаріату Президента України / Зозуля О. І. // Актуальні проблеми теорії та історії прав людини, права і держави : зб. статей V Всеукр. наук. конф. правників-початківців (м. Львів, 7–9 листопада 2007 р.). – Львів ; Одеса : Фенікс, 2008. – С. 292–294.

18. Зозуля О. І. Щодо чисельності працівників Секретаріату Президента України / Олександр Зозуля // Правова система, громадянське суспільство та держава : тези доповідей Міжнародної студентсько-аспірантської наук. конф. (м. Львів, 18–20 квітня 2008 р.). – Львів : Юрид. ф-т ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – С. 65–67.

19. Зозуля О. І. Щодо правового статусу апарату Президента України / Зозуля О. І. // Актуальні проблеми юридичної науки : тези доповідей та наук. повідомл. міжнародної студ. наук. конф. (м. Харків, 30–31 жовтня 2008 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2008. – С. 142–143.

20. Зозуля О. І. Право Президента України на допоміжні органи / Зозуля О. І. // Права людини у філософському, політологічному, соціологічному та правовому вимірах : тези Міжнародної наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Харків, 19 грудня 2008 р.). – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. – С. 10–12.

21. Зозуля О. І. Суб'єкти забезпечення діяльності Президента України / Зозуля Олександр Ігорович // Юридична осінь 2009 року : тези доповідей та наук. повід. міжнародної наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів (м. Харків, 13 листопада 2009 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2009. – С. 435–438.

22. Зозуля О. І. Перспективи формування допоміжного державного апарату в Україні / Зозуля Олександр Ігорович // Государство и право в условиях глобализации : реалии и перспективы : сб. науч. тр. : материалы II международной науч.-практ. конф. (г. Симферополь, 16–17 апреля 2010 г.). – Симферополь : КРП «Изд-во «Крымчупедгиз», 2010. – С. 125–126.

23. Зозуля О. І. Принципи організації та діяльності апарату Президента України / Зозуля Олександр Ігорович // Від громадянського суспільства – до правової держави : збірник тез доповідей VI Міжнародної наук. конф. студентів та молодих вчених (м. Харків, 4–5 березня 2011 р.). – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – С. 130–132.

24. Зозуля О. І. Сутність інституту Уповноваженого Президента України з прав дитини / О. І. Зозуля // Держава і право: проблеми становлення і стратегія розвитку : збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 19–20 травня 2012 р.) / Сумська філія ХНУВС. – Суми : ТОВ «Друкарський дім «ПАПРУС», 2012. – Ч. I. – С. 150–152.

25. Зозуля О. І. Адміністрація Президента РФ і апарат Президента України: спільність досвіду і закономірностей формування / Зозуля Олександр

Ігорович // Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 26 жовтня 2012 р.). : у 3 ч. Ч. 1 «Загальнотеоретичні, філософські, конституційно-правові та адміністративно-правові проблеми формування правової держави». – Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2012. – С. 37–39.

26. Зозуля О. І. Адміністрація Президента України у державному механізмі: теоретико-правовий підхід до розуміння статусу / Зозуля Олександр Ігорович // Вплив права та закону на сучасний розвиток суспільства : матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 27–28 грудня 2012 р.). – Херсон : Вид. дім «Гельветика», 2012. – С. 16–18.

27. Зозуля О. І. О взаимодействии Администрации Президента Украины и Совета национальной безопасности и обороны Украины / Зозуля О. И. // Верховенство права та правова держава : матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 18–19 травня 2013 р.). – Херсон : Вид. дім «Гельветика», 2013. – С. 26–29.

28. Зозуля О. І. Особливості сучасного законопроектного забезпечення діяльності апарату Президента України / Зозуля Олександр Ігорович // Верховенство права як основа сучасного конституціоналізму. VI Тодиківські читання : збірка тез наук. доповідей і повідомлень Міжнародної наук. конф. молодих учених, аспірантів і студентів (м. Харків, 27–28 вересня 2013 р.) / за заг. ред. проф. А. П. Гетьмана. – Х. : Права людини, 2013. – С. 179–180.

29. Зозуля О. І. Щодо останніх змін у структурі Адміністрації Президента України / Зозуля О. І. // Законодавство України у світлі сучасних активних реформаційних процесів : Міжнародна науково-практична конференція (м. Київ, 11–12 жовтня 2013 р.). – К. : Центр правових наукових досліджень, 2013. – С. 18–21.

АНОТАЦІЇ

Зозуля О. І. Конституційно-правове регулювання статусу Адміністрації Президента України. – *Рукопис*.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право. – Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків, 2014.

Дисертацію присвячено аналізу конституційно-правового регулювання статусу Адміністрації Президента України. Розглянуто різні підходи з приводу розуміння сутності апарату Президента України, визначено його поняття та місце у державному механізмі. З'ясовано специфіку становлення Адміністрації Президента України та Секретаріату Президента України як апарату глави держави. Охарактеризовано функції, принципи, повноваження, гарантії діяльності та особливості структурної організації Адміністрації Президента України. Встановлено роль і місце Адміністрації Президента України у системі допоміжних органів глави держави. Охарактеризовано сучасний стан правового регулювання статусу апарату Президента України. Проаналізовано досвід конституційно-

правового регулювання статусу апарату глави держави у зарубіжних країнах. Обґрунтовано пропозиції та рекомендації щодо удосконалення конституційно-правового статусу Адміністрації Президента України.

Ключові слова: конституційно-правове регулювання, статус, функції, принципи, повноваження, структура, Адміністрація Президента України, апарат глави держави, система допоміжних органів.

Зозуля О. И. Конституционно-правовое регулирование статуса Администрации Президента Украины. – *Рукопись*.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.02 – конституционное право; муниципальное право. – Харьковский национальный университет внутренних дел, Харьков, 2014.

Диссертация посвящена анализу конституционно-правового регулирования статуса Администрации Президента Украины. Рассмотрены различные подходы к пониманию сущности аппарата Президента Украины. Определены его признаки, понятие и место в государственном механизме как вспомогательного государственного органа при Президенте Украины, который не принадлежит к конституционным ветвям государственной власти и непосредственно ее не реализует, но способствует выполнению Президентом Украины задач и функций государства. Выявлена специфика становления ранее действующих Администрации Президента Украины и Секретариата Президента Украины в качестве аппарата главы государства, основные тенденции формирования которых сохраняет и нынешняя Администрация Президента Украины. Охарактеризованы функции, принципы, полномочия и гарантии деятельности Администрации Президента Украины, раскрыты особенности ее структурной организации. Установлена роль и место Администрации Президента Украины в системе вспомогательных органов главы государства, деятельность которых ею обеспечивается и координируется. Охарактеризовано современное состояние правового регулирования статуса аппарата Президента Украины. Проанализирован опыт конституционно-правового регулирования статуса аппарата главы государства в зарубежных странах с республиканской формой правления и определены возможности его использования в Украине. Администрация Президента Украины является типичным аппаратом главы государства в республиках со смешанной формой правления, позиционируется как центральный вспомогательный орган главы государства, но сохраняет и некоторую возможность выполнения определенных государственно-властных полномочий.

Обоснованы предложения и рекомендации по совершенствованию конституционно-правового статуса Администрации Президента Украины. Результаты исследования положены в основу подготовленных законопроектов «О внесении изменений и дополнений в Конституцию Украины» и «Об Администрации Президента Украины», направленных на конституционное закрепление статуса Администрации Президента Украины как аппарата главы государства и координационного органа в системе

вспомогательных органов главы государства, а также законодательное урегулирование статуса, задач и полномочий, основ отношений, гарантий деятельности, особенностей структурной организации Администрации Президента Украины и статуса ее работников.

Ключевые слова: конституционно-правовое регулирование, статус, функции, принципы, полномочия, структура, Администрация Президента Украины, аппарат главы государства, система вспомогательных органов.

Zozulja O. I. Constitutional-legal regulation of the status of the Administration of the President of Ukraine. – *Manuscript*.

Thesis for degree of candidate of legal sciences, specialty 12.00.02 – constitutional law; municipal law. – Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, 2014.

The thesis is dedicated to the analysis of constitutional-legal regulation of the status of the Administration of the President of Ukraine. The concept and place of the apparatus of the President of Ukraine in the state mechanism has been determined. Specifics of formation the Administration of the President of Ukraine and the Secretariat of the President of Ukraine as the apparatus of the head of state has been reviewed. Functions, principles, powers, guarantees and features of the structural organization of the Administration of the President of Ukraine has been characterized. The role and place of the Administration of the President of Ukraine in the system of subsidiary bodies of the head of state has been established. Current state of legal regulation of status of the apparatus of the President of Ukraine has been characterized. The experience of constitutional-legal regulation of the status of apparatus of head of state in foreign countries has been analyzed. The thesis substantiates proposals and recommendations regarding the improvement of constitutional-legal status of the Administration of the President of Ukraine.

Keywords: constitutional-legal regulation, status, functions, principles, powers, structure, Administration of the President of Ukraine, apparatus of the head of state, the system of subsidiary bodies.